A képteremtés alkímiája

Csernus Tibor és Szabó Ákos festményei és rajzai a Forrás Galériában

Csernus Tibor és Szabó Ákos életműve külön-külön is a kortárs magyar művészet izgalmas fejezetei közé tartozik. A munkák együttesen pedig olyan távlatokat sejtetnek meg velünk, amelyek időnként a néző képzeletében is megjelennek, ha a kortárs magyar művészet egészének lehetséges gazdagságára gondol.

L Á T - H A T Á S

P. Szabó Ernő

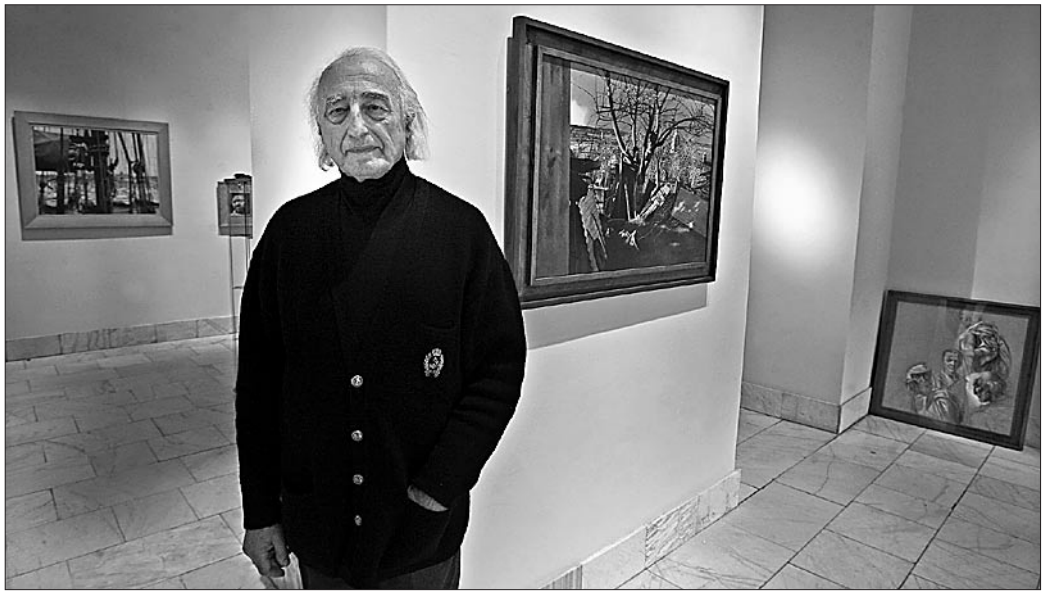

A kiállítás egyik résztvevője, Szabó Ákos festőművész a Forrás Galériában

FOTÓ: NAGY BÉLA

Hiszen mi lett volna, ha… ha *Csernus Tibor, Szabó Ákos* és a többiek, *Lakner Lászlótól Méhesig, Sándorfiig* nem kényszerülnek rá, hogy az országot elhagyják. Vagy mi lett volna, ha a hetvenes évek elején Párizsban létrejön az a kiállítás, amelyen *Jean Clair,* a kiváló művészettörténész épp a felsorolt alkotók műveivel szerette volna megmutatni a világnak, milyen sajátos, különleges érték az a bizonyos Budapesti Iskola?

A történelemben azonban – s benne a művészet történetében is – nem létezik „ha". Véletlenek sincsenek, ami annak tűnik, az törvényszerűen következik be. S az ilyen véletlen a legjobb szervező. Így történhet meg, hogy most egyszerre láthatjuk Csernus Tibor, a szürnaturalizmus első, nagy hatást gyakoroló mestere alkotásait a Forrás Galériában, mégpedig annak a Szabó Ákosnak a mágikus műveivel együtt, akinek pályája indulásakor szorosan összekapcsolódott Csernuséval.

Alkimista festők találkozása… Olyan képek sorakoznak a falon, amelyek méltó feleletet adnak arra a kérdésre, hogy lehet-e a második és harmadik évezred fordulóján képet teremteni, hogy lehet-e a pillanatonként változó, megszámlálhatatlanul sok mozaikkockából összeálló látvány korában a festészet nyelvén érvényeset mondani a világról. Pontos, a látvány minden elemét hűen visszaadó műveket látunk, amelyeken azonban – és éppen ebben áll az alkímia csodás tudománya – minden valami mássá, a matérián túlmutató, a mű nézőjét a szellem, a morál, az esztétikum időtől-tértől független világába emelő értékké változik.

Csernus feleségével, *Sylvester Katalin* festőművésszel 1964-ben távozott végképp Párizsba, alig egy év múlva Szabó Ákos is Franciaországba utazott, s nem tért vissza. A két éve elhunyt Csernus első nagy, 1989-es budapesti bemutatkozása óta alig egy-két alkalommal látogatott haza kiállításai megnyitásaira, Szabó Ákos képeivel együtt a mai napon jelenik meg először szülőföldjén azóta, hogy majd negyvenöt éve Budapestről Párizsba költözött.

Párhuzamos életrajzokat írnak tehát a művek, amelyek közül sokat sosem látott a hazai közönség. Csernus alkotásai a Galerie Claude Bernard-ból kerültek magyar magángyűjteménybe a kilencvenes évek eleje óta, amikor is a festő és a galériás együttműködése megszakadt, gyakorlatilag nem állították ki őket. Ahogyan a festőt először alkimistának nevező *Gérald Gassiot-Talabot* fogalmazott, „az élőlények és tárgyak megindító egyensúlyának tiszta himnuszát" fogalmazza meg az a Csendélete, amely az életmű harmadik és negyedik, azaz az 1970–75 közötti fotórealista művekből fölépült és az 1977-es Akt virágokkal induló, *Caravaggio* igézetével jellemezhető korszak találkozásakor keletkezett. Többi kiállított alkotása az 1980 utáni évtizedben született, amikor is főként bibliai témákat dolgozott fel, amikor azonban a történet helyett elsősorban a szereplők lelkiállapota, a fény és árnyék drámai ellentétével megformálható testek beszéde érdekli. Az ő műveiben is azt a mágikus erőt fedezhetjük fel, amiről a nagy elődd el kapcsolatban beszélt: „Caravaggio mindenekelőtt fény, amely elönti, elpusztítja és újracsoportosítja a formákat".

Szabó Ákos a realizmus és a misztika határterületén haladva ábrázolja egyre részletezőbben, fotografikusan, hiperrealista hűséggel a motívumot, a látható világon túlmutató, a láthatatlan tartományt mintegy mágikus erővel megidéző, olykor igen összetett kompozíciókat hozott létre. Ahogyan az 1977-es Vendégmunkás jelzi, kedvelt műfajává vált a portré, arckép a kiállítás legújabb alkotása is, a nagyméretű pasztell *Kosztolányi Dezsőt* ábrázolja. Az egyre inkább klasszikussá váló rend, s a képfelület minden részletére kiterjedő figyelem, műgond, a rajz-, festeni tudás tökéletességét jelző aprólékos kidolgozás jellemzi a kiállítás festményeit, amelyeken az egyik fő téma a kikötő, a másik a normandiai táj. Utóbbi egyrészt azt a Budapest környéki vidéket idézi fel a festő számára, amelyben felnőtt, másrészt olyan színeket, főként a zöld különös árnyalatait kínálja, amilyenekhez hasonlót viszont nem látott Magyarországon. Meghatározhatatlan helyről érkező napfény és az égbolt nagy részét borító sötét felhő találkozása teszi drámai látvánnyá a mindennapi tárgyak, kacatok halmazát a Saint-Sever-i kert végében, ugyanez a természeti jelenség erősödik föl vihart ígérővé egy másik művön a háztetők fölött. Az ember által létrehozott világ és a természet közvetlen találkozásáról beszélnek a Saint Sever-i, cherbourg-i kikötőkben horgonyzó hajókat ábrázoló, a részleteket kiemelő, premier plánba hozó kompozíciók is, egyben pedig a konkrét látvány és az azt átalakító költészet összefonódásáról is.

(Csernus Tibor és Szabó Ákos kiállítása, Forrás Galéria.)